

Bolyst !?

Innlegg for Bolystrådet,
Kringler i Nannestad, 7.12.2006
Kjetil Sørli, NIBR

Bosettingspreferanser, flyttemotiver og flytteprosesser

- Notat til KRD, 16.02.2006
- Kan det trekkes ut noe for Bolystutrådet herfra?
- Hovedskille mellom holdninger og atferd:
 - Hva sies? og Hva gjøres?
 - "Intervjue og spørre" vs "Studere bo/flytteprossene"
 - Nøkkel til forståelse: Livsfaser med ulikt innhold (behov, interesser og gjøremål utvikles og skifter)
 - Flytteprossene formes i takt med erfaring, karriereutvikling, (ev) familieetablering – og med bakgrunn i oppvekststed og miljø (røtter), verdier og holdninger
 - Flytteprosess og identitetsdannelse henger sammen

KRD-notatets historiske og overordnede del: gir demografiske rammer

- Fire generasjoners flyttinger bak dagens bosettingsmønster (side 3 nederst + avslutningen)
- Flytting: Fra naturlig til problematisk fenomen (fra "smøring" til "skjæring" i samfunnsmaskineriet)
- Barnebosettingsmønsteret sentraliseres, røttene urbaniseres og **konsentreres i avgrensede** områder (storbyomland): Repr en økende reg.politisk utfordring.
- Sosial konformering av landets barn på gang? Mer uvitenhet? Holdninger mellom by og land skjerpes ?
- Hvordan få økte andeler av barna i storby-regionene interessert i å bo andre steder? Mer kunnskap?
- Lyspunkt: Stort og økende potensial for å flytte mot strømmen! Kan gi effekt ved et holdningsomslag.

Hvem – hva – hvor ?

Spørsmål ungdom møter på veien til å bli voksen

- **Hva** skal jeg gjøre her i livet?
 - Utdanning, arbeid, fritid, hobby
- **Hvem** skal jeg gjøre ting sammen med?
 - Familie, venner, kolleger – sosialt nettverk
- **Hvor** skal det skje?
 - Stedsidentitet, stedsfølelse, lokal forankring?
- Koblinger mellom hvem/hva/hvor-faktorer som kan virke bindende eller oppløsende

Bofasthet, tilbakeflytting og fraflytting, fasen 15-35 år

Årskull født 1966-70	Menn			Kvin- ner		
Pr. 100 unge	BOF	TBF	FRA	BOF	TBF	FRA
LANDET	38	17	45	29	19	52
Storbyer (6)	47			42		
Omland	34			24		
By/tett, Østl.	39			29		
By/tett ellers	39			29		
Periferi (200)	37			23		

Hva er røtter ? Hvorfor bofast?

- Eiendom: sterk kobling - hva og hvor
 - Primærnæring, samferdsel, verksted, handel, personlig tjenesteyting
- Sosialt nettverk på hjemstedet - hvem
 - Familie, slekt, venner, felles lokalkultur
- Eiendom og lokalforankring: hvem + hva + hvor
 - Slegt eller familie, lokal kultur, lokalt nettverk, (lokalsamfunnet former identiteten)

Bofasthet, tilbakeflytting og fraflytting, fasen 15-35 år

Årskull født 1966-70	Menn			Kvin- ner		
Pr. 100 unge	BOF	TBF	FRA	BOF	TBF	FRA
LANDET	38	17	45	29	19	52
Storbyer (6)	47	17		42	18	
Omland	34	18		24	20	
By/tett, Østl.	39	17		29	21	
By/tett ellers	39	16		29	19	
Periferi (200)	37	14		23	15	

Hvorfor tilbakeflytting ?

Vanskeligere å svare...

- Røtter – men mindre materielt betinget enn for de bofaste (ikke så mye eiendom)
- Slekt, nettverk, omsorgsoppgaver, helse
- Større behov for arbeid, men færre tilbakeflyttere enn andre i jobb
- Utsnitt av befolkningen mht utdanning, inntekt og næring – en del pendling
- Flere barn enn gjennomsnittet i distrikts-områdene (periferi og by/tett ex Østlandet)

Bofasthet, tilbakeflytting og fraflytting, fasen 15-35 år

Årskull født 1966-70	Menn			Kvin- ner		
Pr. 100 unge	BOF	TBF	FRA	BOF	TBF	FRA
LANDET	38	17	45	29	19	52
Storbyer (6)	47	17	36	42	18	40
Omland	34	18	48	24	20	56
By/tett, Østl.	39	17	44	29	21	50
By/tett ellers	39	16	45	29	19	52
Periferi (200)	37	14	49	23	15	62

Hvorfor fraflytting?

- Jobb
 - nødvendig men ikke tilstrekkelig betingelse (side 6)
- Mye utdanning
- Høy inntekt
- Sysselsatt i privat tjenesteyting (forretn)
- Materielle faktorer har vært med på å forme karrierene til den halvdelen av befolkningen som ikke bor i sine oppvekstkommuner (de fleste ikke mindre sentralt bosatt enn oppvekststed)
- **Innebærer økt bolyst i distriktene en nedtoning av materialismen blant flytterne?**

Fraflyttede, tilflyttere, videreflyttere og tap/gevinst: fasen 15-35 år.

Pr. 100	M				Kv			
i utgpkt.	Fra	Til	Bal	Vid	Fra	Til	Bal	Vid
Storbyer	36	92			40	91		
Omland	48	59			56	72		
By/t Østl	44	42			50	50		
By/t Øvr	45	35			52	41		
Periferi	49	22			62	33		

Fraflyttede, tilflyttere, videreflyttere og tap/gevinst: fasen 15-35 år.

Pr. 100	M				Kv			
i utgpkt.	Fra	Til	Bal	Vid	Fra	Til	Bal	Vid
Storbyer	36	92	+56		40	91	+51	
Omland	48	59	+11		56	72	+16	
By/t Østl	44	42	-2		50	50	0	
By/t Øvr	45	35	-10		52	41	-11	
Periferi	49	22	-27		62	33	-29	

Fraflyttede, tilflyttere, videreflyttere og tap/gevinst: fasen 15-35 år.

Pr. 100	M				Kv			
i utgpkt.	Fra	Til	Bal	Vid	Fra	Til	Bal	Vid
Storbyer	36	92	+56	84	40	91	+51	106
Omland	48	59	+11	36	56	72	+16	40
By/t Østl	44	42	-2	25	50	50	0	27
By/t Øvr	45	35	-10	33	52	41	-11	32
Periferi	49	22	-27	38	62	33	-29	37

Hvor flytter guttene?

Årskull f. 1966-70, fasen 15-35 år

FRA-TIL:	Alle	St- by	Om- land	Tett Østl	Tett ell.	P- feri	Ut- ld
Storby (6)	36	7	18	3	2	2	4
Storbyomland	48	16	21	4	2	2	3
By/tett Østland	44	11	9	19	1	1	3
By/tett ellers	45	15	9	3	12	4	2
Periferi (200)	49	15	10	4	10	8	2

Hvor kommer mennene fra?

Årskull f. 1966-70, fasen 15-35 år

TIL-FRA:	Alle	St- by	Om- land	Tett Østl	Tett ell.	P- feri	Ut- ld
Storby (6)	92	7	23	9	13	13	27
Storbyomland	59	13	21	5	5	6	9
By/tett Østland	42	3	6	19	3	4	7
By/tett ellers	35	3	3	1	12	11	5
Periferi (200)	22	2	3	1	4	8	4

Hvor flytter jentene? Årskull født 1966-70 fulgt fra de var 15 til 35 år

FRA-TIL	Alle	Stor-by	Om-land	By/t Østl.	By/t Ell.	Peri-feri	Ut-land
Stby	40	7	21	3	2	3	4
Oml	56	17	24	5	3	3	4
Bt Ø	50	10	10	24	1	2	3
Bt Ell	52	15	10	3	15	6	3
Peri	62	17	12	5	12	14	2

Hvor kommer kvinnene fra? Årskull født 1966-70, fasen15 til 35 år

TIL – FRA	Alle	Stor- by	Om- land	By/t Østl.	By/t Ell.	Peri- feri	Ut- land
Stby	91	7	24	8	13	15	24
Oml	72	15	24	7	7	8	11
Bt Ø	50	4	7	24	3	5	7
Bt Ell	41	3	4	1	15	12	6
Peri	33	3	4	2	6	14	4

Bygdeungdommers rangering av faktorer (side 8-11)

Gutter:

- **Arbeidsmuligheter**
- Utdanningsmuligheter
- Bomiljø/boligstandard
- Nærhet til venner
- Natur og friluftsliv
- Gode kommunikasjoner
- Kultur, underholdning
- Klimatiske forhold
- Kafeer, restauranter
- Butikker, kjøpesentre
- Organisasjon, foreninger

Jenter:

- **Arbeidsmuligheter**
- Boligstandard
- Bomiljø
- Nærhet til venner
- Nærhet til slekt, hjemsted
- Gode kommunikasjoner
- Kultur, underholdning
- Klimatiske forhold
- Butikker, kjøpesentre
- Kafeer, restauranter
- Organisasjon, foreninger

Oppsummering når vi spør

Fire flyttemotivundersøkelser:

- **Jenter forutsier bedre** enn gutter hvordan de kommer til å flytte, gutter undervurderer flytting
- **Flere flytter til storbyområdene** enn det som antydes (gitt flytting, stadig flere til storby)
- **Større tilbakeflyttingspotensial** enn det som realiseres. Flere ting skal klaffe samtidig, bindinger oppstår under livsløpet
- **Økt utflytting fra storbyregionene** må til for å holde balansen uendret, men liten vilje å spore

Mulige tilpasningssekvenser på veien fra barn til voksen

- Faktorenes orden er ikke likegyldig:
- Tre tradisjonelle tilpasninger:
 - hvor-hva-hvem, hva-hvor-hvem, hvem-hvor-hva
- Tre moderne eller uvanlige tilpasninger:
 - hva-hvem-hvor, hva-hvor-hvem, hvor-hvem-hva
- Seks sekvenser som spenner fra boplikt til bolyst: størst effekt for bosettingsmønsteret med hvor-faktorer som legger premisser, og med stedsavklaringer tidlig i livsløpsprosessen

Livsløpsprosessen – faktorenes orden er ikke likegyldig (1-3)

1. **HVOR – HVA – HVEM:** tradisjonell tilpasning for menn i primærnæringene
2. **HVA – HVOR – HVEM:** tilpasning for menn i håndverk og industri, tradisjonelle yrker
3. **HVEM – HVOR – HVA:** tradisjonell tilpasning for gifte kvinner (alle inntil 1970)

Menn overtok eiendom, kvinner flyttet til mannens hjemsted i større grad enn omvendt, sentralisering mest pga endringer i næringsstruktur og arbeidsliv, dette ble fundament både for familiedannelse og kvinnes bo- og sysselsettingsmønster

Livsløpsprosessen – faktorenes orden er ikke likegyldig (4-6)

4. **HVA – HVEM - HVOR:** moderne tilpasning for høyt utdannede toinntektsfamilier (økt sterkt, kvinner)
5. **HVEM – HVA – HVOR:** moderne tilpasning ved pardannelse som medfører yrkesmessig fellesskap (interesse uavhengig av sted)
6. **HVOR – HVEM – HVA: kommende bolystvariant?**
Stedsforankret interesse ved pardannelsen som ikke i utgipkt er knyttet til jobbinnhold (jobbsituasjon avledes, eks: hva med familiebedrift?)

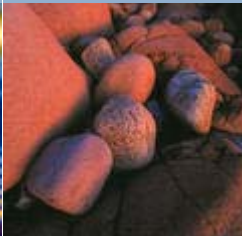
De to første sekvensene er pådrivere for ytterligere sentralisering, gjennom koblinger mellom utdanning og urbanitet. Når HVOR-faktorene kommer bakerst i sekvensen blir bosted avledet, og ikke preferert.

Sekvensen HVOR-HVEM-HVA: Kommende bolystvariant?

Har til nå omfattet spesielt interesserte, bevisste motstrømsetableringer, antimaterialisme: Tuftet på enighet om stedsvalg, med stor grad av (sosio-, kulturell- og/eller økonomisk) frihet til å velge.

- Møtet mellom holdninger og identitetsdannelse på den ene side og stedenes evne til å profilere seg og skape seg et omdømme og sosialt miljø – blir avgjørende.**
- Er den største flaskehalsen for distriktene at folks holdninger er "gale" eller at stedenes omdømme og image er for dårlig?**
- Lære av tilbakeflytterne, de er minst rasjonelle..**

www.stedsforskning.no

SOSIOKULTURELLE STEDSANALYSER	STEDSIDENTITET OG IMAGEBYGGING	PROSESSANALYSER AV STEDSUTVIKLING	BOSETTING, FLYTTING OG STEDSTILHØRIGHET	STEDS- OG NÆRINGSUTVIKLING	STEDET SOM FYSISK MILJØ
					

NIBR - Norsk institutt for by-og regionforskning